

Müdir rəhbərimiz, bənzərsiz dünyəvi siyasi xadim, Azərbaycan adlı şah əserinin müəllifi və baş memarı, müasir, müstəqil dövlətçilik tariximizin banisi Heydər Əli yevin siyasi fealiyyətinin ayrı-ayrı dövürlərindən müasir, müstəqil, demokratik, hüquqlı, dünyəvi Azərbaycan Respublikasını qurucusu olaraq fealiyyətindən bohs eden çıxışları min davamı olaraq Ulu öndərin həyat yoldaşlığı, vətənpərvər qayğı keş ana, akademik, dövlətçilik, xalqımızın rünasır, müstəqil dövlətçilik tarixində xüsusi xidmətləri olan, keçmiş Sovetlər İttifaqının da və dünyada çox böyük alım, ixtimai-siyasi xadim olaraq tanınmış və fealiyyətindən yüksək qiyməti verilmiş Azərbaycanla və dünyada nümunəvi aile modelini yaratmış. Ulu öndərimizə həmişə işdə, ailə həyatında daya q olmuş, xalqımızda, dünyada azərbaycanlılarına, türk dünyasına, mədəni, mənəvi, exlakçı, insanı keyfiyyətlərə malik olan humanizm ideyalarına sadıq vətənpərvər, ata vəsiyətinə, yəsasında onu emel edən, yerinə yetirən, yüksək intellektli, siyasi təfəkküro, biliyi, savadı malik, dünyaya siyasetini, iqtisadiyyatını dorindən bileyən, dünyannı qəbul etdiyi və məsləhətəşdiyi, XXI əsrin ən görkəmli siyasi xadimi, tarixi əvez olunmaz siyasi xadim, xalqımızın ixtəsili, XXI əsr Azərbaycanının müdir rəhbərinin siyasetinin davamı olaraq iqtisadi, siyasi, horbi təstüklükələrə gotib çıxaraq, orası bütünəvəmizləri temin edən dövlət başçımız, Milli Qəhrəmanımızı bəxş etmiş, dünyaya gotirmiş Zərifə xanım Əliyevanın xalqımızın başlarında de yəz illiyi münasibətə ilə geniş və əhatəli analitik təhlili məqədələr yazmışdır. Həyacın hesab edir. Müdir rəhbərimiz Heydər Əliyev öz çıxışlarında, xətirelərində Zərifə xanımın onun həyatında, övladlarınının saqlanırmış rühda, düşüncəde, savadlı, yüksək intellektli, yüksək mədəniyyətə malik, siyasi təfəkküro, dünyagörüşə malik olmaqla böyümlərləndə Zərifə xanımın bir an ki xidmətlərini yüksək qiymətləndirdirmişdir.

Zərifə xanım kimi en yüksək insani keyfiyyətləri özündə cəmləşdirən, Azərbaycan qadınlarının ən parlaq siması olan ənsənlə həyat yoldaşlığı həmişə fəxri danışan Heydər Əliyev onun "Elephant" abidasını çox yüksək səviyyədə təsdiq etdirir.

1997-ci il aprelin 15-də abidənin açılışında emisi: "Deyə bilərem ki, Zərifə xanımın ata-anaşı da belə onu menim kimi tanımayıblar, ona gərədən men Zərifə xanımın daxili mənəviyyatını tam bildiyim üçün görürüm ki, bu esrər bunların əməkçisi öz ekinci nə qədər tapibdir. Ona gərədən ona həm bədi, həm də fəlsəfi xarakter dasıyrı və yüksək həyətətəşşaqlıq səviyyesini nümayiştir".

"Eligiya" əsəri Zərifə xanımın simasında ağıllı, gözəl, mərd, vətənpərvər, qeyrati Azərbaycan qadının əməkçisi olmaqla həməşə fəxri danışan Heydər Əliyev qədər heç kəs o darağacı gözlə və əzəmətli təsəvvür edə bilməzdə. Ağ mərəmə üzərində pak, zəif ənsən heykənləri yaradılmışdır. Azərbaycan heç vaxt belə incəsənət incisi, abidası görürməyib. Bu böyük sorvəti də xalqımıza məhz Heydər Əliyev dəhşətli böyük edib.

Böyük tarixinə humanist, görkəmli ixtimai xadim, oftalmolog-alımlı olaraq daxili olaraq Zərifə xanım Əliyevanın dövlətçilik tarixində xidmətləri əvəzsizdir. Zərifə Əziz qızı Əli 1923-cü il aprelin 28-də Azərbaycanın Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şəhər rayonunun Şəxtaxtə kəndində dünyaya göz açıb. 1942-ci ilərdə məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun müalicə-profilaktika fakultəsinə daxil olub və 1947-ci iləndə həmin institutu bitirib. Sonra Moskva şəhərinə Mərkəzi Həkimləri Təkmilləşdirme İnstitutunda oftalmologiya üzrə ixtisaslaşdırılmış kursa keçib.

Zərifə Əliyevanın elmi tədqiqatlarla olan sonuz marağı onu Azərbaycan Oftal'mologiya Elmi-Tədqiqat İnstitutuna getirib çıxarmış və orada həkim-ordinator kimi işe başlamışdır. Zərifə xanım 1950-ci ilde aspiranturaya daxil olmuş, aspiranturani bitirdikdən sonra Respublika Oftalmologiya

Xalqımız qarşısında xidmətləri olan alim

Əbədiyyaşar dünyəvi ixtimai-siyasi xadim bəşər tarixinə astrolojiya elminin banisi olaraq daxil olmuş Zərifə xanım Əliyevanın xalqımız qarşısında, dünya xalqları qarşısında xidmətləri daim yüksək qiymətləndirilir

Elmi-Tədqiqat İnstitutunda elmi işçi kimi fealiyyəti başlamışdır. Həmin illordə Azərbaycanın traxoma göz xəstəliyi burundü. O zaman xəstəyi qarşı təsirli müalicə üsulları yox idi və onunla mübarizə tökcə oftalmologiya elmi üçün deyil, bütövlükde respublikanın sehiyyəsi üçün mühüm əhəmiyyət daşıyırı. Belə bir dövrde Zərifə xanım traxoma xəstəlinə qarşı aparılan müalicəvi və profilaktik tədbirlərin teşkilində və keçirilməsində feal iştirak edir. Konkretnı müalicə tövbəsindən başqa o, Azərbaycanda traxoma xəstəliyinin daha geniş yayıldığı rayonlara gedir, həkim-oftalmoloqlar moruzelor oxuyur, oħali arasında çoxlu səhətlər aparırdı.

Bələliklə, Zərifə xanımın ilk elmi araşdırmlarının mövcusunu həyat özü müəyyənledirdi. Zərifə xanım tədqiqat işini traxomanın müalicəsi ilə bağlı məsələlərə, bir az da deqiq desək, traxomanın müalicəsindən və onu ağrılardığı hallarda daha təsirli vasitələrin öyrənilməsində, o dövr üçün yeni olan antibiotikdən-sintomitsindən istifadə olunmasına həsr etdi. Çünki sintomitsin geniş antibakterial spektrlərə yanaşı, antixlamədik feallığa malik idi. Bəzən tədqiqatların nəticələri Zərifə Əliyevanın 1960-ci ilə uğurla müdafiə etdiyi "Traxomanın digər terapiya üsulları ile birləşdirilmiş sintomitsin müalicəsi" mövzusunda namizədlik dissertasiyasının əsasını taşkil etdi.

Gənc alim Oftalmologiya Elmi-Tədqiqat İnstitutunda böyük elmi işçi seçildi. Traxoma xəstəliyinin öyrənilməsi və müalicəsi üzrə elmi işləri yekunlaşdırıldıqdan sonra Zərifə xanım oftalmologiya elmi üçün vacib olan digər istiqamətlərdə tədqiqat işləri apardı. Həmin tədqiqatların nəticələrindən bəhs edən elmi işləri mətbuatda dərc olunması klinik göz xəstəliyi sahəsində çalışan həkimlərin biliyklərinin gelişmənəsine kömək etdi. 1960-ci ildən 1967-ci ilədək Zərifə xanım Oftalmologiya İnstitutunda böyük elmi işçi vəzifəsindən çalışmışdır. O, Azərbaycanın bir sıra kimya müəssisələri işçilərinin görme orqanının virusla zədələnəsinə həsr olunmuş silsilə işləri də elmi ixtimaiyyətə yaxşı molundur. Həmin elmi işlərin tətbiqi bir sıra xəstəliklərin differential diaqnostikasını yaxşılaşdırılmış, onların müalicəvi əhəmiyyətini yüksəltmişdir.

Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işi alim-oftalmoloqların yüksək qiymətini almış, oftalmologiyanın bi sahəsində işlərdən biri olmuşdur.

1977-ci ilədə Zərifə xanım tibb elmləri doktorluq dissertasiyasının en nüfuzlu oftalmologiya mərkəzlerindən birində - H.Helmqols adına Moskva Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda müdafiə etmişdir. Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işini dənizməsi təsdiq etdi. 1983-cü ildə SSRİ Ali Attestasiya Komissiyası ona Oftalmologiya ixtisas üzrə böyük elmi işçi adı verilmişdir.

1967-ci ildə Zərifə Əliyeva Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirme İnstitutundan göz xəstəlikləri kəfərdənəsənəntərəfənə dəvət olunur. Yeri gəlmış, bu institut ömrünün son illərində kollektiv rohberlik etmiş mərhum professor Əziz Məmmədkərim oğlu Əliyev-Zərifə xanımın atasının adını daşıyırı.

Həmin dövrde Zərifə Əziz qızı həkimliklə fealiyyəti ilə möşgül olur, bir çox corrahıyyə eməliyyatları apardı, xəstələrə məsləhətlər verir, üstəlik onun fealiyyəti yalnız öz klinikasına qapınmış qalmır, bütün oftalmologiya təşkilatlarını və səhərlərini oħali edir. Bununla yanaşı o, göz xəstəlikləri üzrə təkmilləşdirme kurslarının dilinçiliyi həkimləri ilə pedagoji iş apardı. Tibbi təcrübə və kadr hazırlığı mesolołor ilə çox ciddi möşgül olmasına baxımayaraq Zərifə xanım elmi tədqiqat işlərinin dəvət olunmasına böyük əhəmiyyət verir. Həmin dövrə o, oftalmologiyaya bir saat aktual mesolołorla diqqət yetirir. Bu mesolołor arasında diaqnostika, qələkəmanın və görme orqanının iñtihabının müalicəsi və s. Xüsusi yet tutur. Onun diqqəti oftalmologiyadan elmi sohətdən az araşdırılmış sahəsində görəmə organının patologiyası cəlb edir. Bu problemin aktuallığı yalnız kimya və elektronika sonayesinin geniş inkişafı ilə yox, həm də bir çox yeni birləşmələrin görme orqanına təsirini demək olar ki, elmi şəkildə tədqiq olunması ilə oləqəndə idir.

1968-ci ildən başlayaraq Zərifə Əliyeva məqsəd yoluń şəkilde görme orqanının patologiyası ilə möşgül olmağa başlayır. Qeyd etmek lazımdır ki, bir səra ciddi elmi mesolołorla yanaşı Zərifə xanım bütün ömrü boyu peşə ilə eləqədar emələ gələn göz xəstəliyi problemlərini xüsusi məraq gös-

nin profilaktikası" monografiyalarını çap etdi. Bu əsərlər dünyada elmi ixtimaiyyətin etimadını qazandı.

1981-ci ildə oftalmologiyanın inkişafına verdiyi böyük töhfəyə görə orqanının peşə patologiyası sahəsində apardığı elmi tədqiqatlara görə, professor Zərifə Əliyeva oftalmologiya alomində on yüksək mükafata-SSRİ Təbii Elmələri Akademiyasının M.I.Averbax adına mükafata layiq görülür. Qeyd olunmalıdır ki, professor Zərifə Əliyeva həmin mükafata layiq görüldər ilə qədəndir.

1983-cü ildə Zərifə xanım Azərbaycan Həkimləri Təkmilləşdirme İnstitutunun oftalmologiya kəfərdənəsənəntərəfənə də məhdudlaşdırıldı. Onun görme orqanının virusla zədələnəsinə həsr olunmuş silsilə işləri də elmi ixtimaiyyətə yaxşı molundur. Həmin elmi işlərin tətbiqi bir sıra xəstəliklərin differential diaqnostikasını yaxşılaşdırılmış, onların müalicəvi əhəmiyyətini yüksəltmişdir.

Yeri gəlmışken onu da qeyd etmək lazımdır ki, Zərifə xanımın elmi maraqları yalnız görme orqanının peşə patologiya problemləri ilə məhdudlaşdırıldı. Onun görme orqanının virusla zədələnəsinə həsr olunmuş silsilə işləri də elmi ixtimaiyyətə yaxşı molundur. Həmin elmi işlərin tətbiqi bir sıra xəstəliklərin differential diaqnostikasını yaxşılaşdırılmış, onların müalicəvi əhəmiyyətini yüksəltmişdir.

Həkim-oftalmoloqlar üçün nəzərdə tutulmuş dərs vəsaitləri, "Herpetik göz xəstəliyi", "Ağır virus konyuktivitləri" və s. Məhz bu məsələlərə həsr olmuşdur.

Həmin dövrde Zərifə xanımın tədqiqatları nəzərdə tutulmuş dərs vəsaitləri, "Herpetik göz xəstəliyi", "Ağır virus konyuktivitləri" və s. Məhz bu məsələlərə həsr olmuşdur. Həmin dövrde Zərifə xanımın tədqiqatları nəzərdə tutulmuş dərs vəsaitləri, "Herpetik göz xəstəliyi", "Ağır virus konyuktivitləri" və s. Məhz bu məsələlərə həsr olmuşdur.

Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işi alim-oftalmoloqların yüksək qiymətini almış, oftalmologiyanın sistemini anatomo-fizioloji xarakteristikası" və "Yaşla bağlı gözün əsəb yollarının deyimləri" monografiyasını çap etdi. Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işini dənizməsi təsdiq etdi. 1983-cü ildə isə həmin kafedradan məsləhətənərəfənə dərəcədən tətbiq edilmişdir. Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işini dənizməsi təsdiq etdi. 1983-cü ildə isə həmin kafedradan məsləhətənərəfənə dərəcədən tətbiq edilmişdir.

Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işini dənizməsi təsdiq etdi. 1983-cü ildə isə həmin kafedradan məsləhətənərəfənə dərəcədən tətbiq edilmişdir. Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işini dənizməsi təsdiq etdi. 1983-cü ildə isə həmin kafedradan məsləhətənərəfənə dərəcədən tətbiq edilmişdir.

Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işini dənizməsi təsdiq etdi. 1983-cü ildə isə həmin kafedradan məsləhətənərəfənə dərəcədən tətbiq edilmişdir.

Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işini dənizməsi təsdiq etdi. 1983-cü ildə isə həmin kafedradan məsləhətənərəfənə dərəcədən tətbiq edilmişdir. Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işini dənizməsi təsdiq etdi. 1983-cü ildə isə həmin kafedradan məsləhətənərəfənə dərəcədən tətbiq edilmişdir.

Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işini dənizməsi təsdiq etdi. 1983-cü ildə isə həmin kafedradan məsləhətənərəfənə dərəcədən tətbiq edilmişdir. Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işini dənizməsi təsdiq etdi. 1983-cü ildə isə həmin kafedradan məsləhətənərəfənə dərəcədən tətbiq edilmişdir.

Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işini dənizməsi təsdiq etdi. 1983-cü ildə isə həmin kafedradan məsləhətənərəfənə dərəcədən tətbiq edilmişdir. Zərifə Əliyevanın dissertasiyası işini dənizməsi təsdiq etdi. 1983-cü ildə isə həmin kafedradan məsləhətənərəfənə dərəcədən tətbiq edilmişdir.

mi formallaşması prosesinə deyərli töhfə vermişdir.

Alim sohıyyətə kadr hazırlığında, həkimlərin ixtisasının təkmilləşdirilməsindən də gərgin əmək sorf etmişdir. Onun birbəşə rəhbərliyindən gənc alimlərin tədqiqatlara görə, professor Zərifə Əliyeva oftalmologiya alomində on yüksək mükafata-SSRİ Təbii Elmələri Akademiyasının M.I.Averbax adına mükafata layiq görülür. Qeyd olunmalıdır ki, professor Zərifə Əliyeva həmin mükafata layiq görüldər ilə qədəndir.

Zərifə xanımın həmin həkimlərinə qazandırmışdır. Böyük təcrübələrinə, onlara diqqət və qayğı ilə yanaşmışdır. O, heç zaman gərgin işdən usanmamış, ürəkdən və ilhamla çalışmışdır.

Zərifə xanımın həmin həkimlərinə qazandırmışdır. Böyük təcrübələrinə, onlara diqqət və qayğı ilə yanaşmışdır. O, heç zaman gərgin işdən usanmamış, ürəkdən və ilhamla çalışmışdır.

Zərifə xanımın həmin həkimlərinə qazandırmışdır. Böyük təcrübələrinə, onlara diqqət və qayğı ilə yanaşmışdır. O, heç zaman gərgin işdən usanmamış, ürəkdən və ilhamla çalışmışdır.

Zərifə xanımın həmin həkimlərinə qazandırmışdır. Böyük təcrübələrinə, onlara diqqət və qayğı ilə yanaşmışdır. O, heç zaman gərgin işdən usanmamış, ürəkdən və ilhamla çalışmışdır.

Zərifə xanımın həmin həkimlərinə qazandırmışdır. Böyük təcrübələrinə, onlara diqqət və qayğı ilə yanaşmışdır. O, heç zaman gərgin işdən usanmamış, ürəkdən və ilhamla çalışmışdır.

Zərifə xanımın həmin həkimlərinə qazandırmışdır. Böyük təcrübələrinə, onlara diqqət və qayğı ilə yanaşmışdır. O, heç zaman gərgin işdən usanmamış, ürəkdən və ilhamla çalışmışdır.

Zərifə xanımın həmin həkimlərinə qazandırmışdır. Böyük təcrübələrinə, onlara diqqət və qayğı ilə yanaşmışdır. O, heç zaman gərgin işdən usanmamış, ürəkdən və ilhamla çalışmışdır.